

INGLIZ TILIDA PARONIMLARNING QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI

*Alfraganus universiteti Ijtmoyiy fanlar fakulteti
Logopediya yonalishi 3 kurs talabasi
Turg'unboyeva Feruza Shuxrat qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilidagi paronimlarning o'ziga xos xususiyatlari, ularning nutqiy qo'llanishidagi muammolar va tarjima jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Paronimlar shakl jihatidan o'xshash, biroq ma'noda farq qiluvchi so'zlardir. Ingliz tilidagi paronimlar ko'pincha o'quvchilar va tarjimonlar uchun qiyinchilik tug'diradi, chunki ular noto'g'ri qo'llanilganda nutqiy xatolik yuzaga keladi.

Kalit so'zlar: Paronim, semantika, qo'llanish, sinonim, tarjima, nutqiy xato.

ОСОБЕННОСТИ УПОТРЕБЛЕНИЯ ПАРОНИМОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация: В статье анализируются особенности паронимов в английском языке, проблемы их употребления в речи и трудности перевода. Паронимы это слова, сходные по форме, но разные по значению. Паронимы в английском языке часто вызывают трудности у читателей и переводчиков, поскольку при их неправильном употреблении возникают речевые ошибки. Ключевые слова: пароним, семантика, употребление, синоним, перевод, речевая ошибка.

PECULIARITIES OF THE USE OF PARONYMS IN ENGLISH

Abstract: This article analyzes the characteristics of paronyms in English, their usage, and translation difficulties. Paronyms are words similar in form but different in meaning. Paronyms in English often cause difficulties for readers and translators, as their incorrect use leads to speech errors.

Keywords: paronym, semantics, usage, synonym, translation, speech error.

Ingliz tilining leksik tizimi murakkab va nihoyatda boy bo'lib, unda turli xil leksik-semantik hodisalar mavjud. Shulardan biri paronimiya hodisasidir. Paronimlar talaffuz yoki yozilish jihatidan bir-biriga yaqin, ammo ma'noda farq qiladigan so'zlardir. Ular ko'pincha umumiy ildizga ega bo'ladi, lekin turli qo'shimchalar orqali ma'no jihatidan ajralib turadi. Masalan, ingliz tilidagi affect effect, economic – economical, historic – historical kabi juftliklar paronimlarga misol bo'la oladi.

Bunday soʻzlarning farqini chuqur anglamaslik koʻpincha semantik noaniqlik va nutqiy xatolarga olib keladi. Masalan, economic crisis “iqtisodiy inqiroz” va economical car “tejamkor avtomobil” kabi iboralarda bir xil ildizga ega boʻlgan, ammo maʼnosi keskin farq qiluvchi paronimlar qoʻllangan. Bu kabi holatlarda soʻzlarning notoʻgʻri ishlatilishi nafaqat grammatik, balki mazmuniy xatoga ham sabab boʻladi.

Shu bois paronimlarni toʻgʻri qoʻllash masalasi ingliz tilshunosligida ham, amaliy nutqiy faoliyatda ham dolzarb hisoblanadi. Chunki ular nutqda aniq ifodani taʼminlaydi, notoʻgʻri qoʻllanishi esa tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Shuningdek, paronimlarning toʻgʻri ishlatilishi tarjima jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tarjimon ularning semantik farqlarini anglamagan taqdirda, matnning mazmunini notoʻgʻri yetkazishi mumkin.

Demak, ingliz tilidagi paronimlarni oʻrganish, ularning semantik hamda stilistik xususiyatlarini tahlil qilish, nutqda toʻgʻri qoʻllash mexanizmlarini aniqlash va tarjimada adekvat ekvivalent topish masalalari bugungi lingvistik tadqiqotlar uchun ham dolzarbdir.

Paronimlarning lingvistik taʼrifi va turlari: Ingliz tilida paronimlar, odatda, umumiy morfologik ildizga ega boʻladi, biroq qoʻshimchalari orqali maʼnoda farq qiladi. Masalan, personal personnel soʻzlari shaklan juda yaqin, lekin biri “shaxsiy”, ikkinchisi esa “xodimlar” maʼnosini bildiradi. Bu kabi misollar til oʻrganuvchilar uchun chalkashlik tugʻdiradi.

Paronimlarning nutqiy qoʻllanilishi: Paronimlar nutqda koʻpincha uslubiy rang-baranglikni taʼminlaydi, biroq notoʻgʻri qoʻllanganda nutqning mazmuni buziladi. Masalan, historic event (tarixiy ahamiyatga ega voqea) bilan historical novel (tarixiy roman) oʻrtasidagi farqni hisobga olmaslik maʼno chalkashligiga olib keladi.

Paronimlarni oʻrganishdagi muammolar: Ingliz tilida paronimlar koʻpincha fonetik oʻxshashlikka ega boʻlib, talaffuzdagi kichik farq ularning maʼnosini keskin oʻzgartiradi. Masalan, complement (toʻldirmoq) va compliment (maqtov) soʻzlari. Ularning notoʻgʻri qoʻllanishi nafaqat grammatik xato, balki semantik notoʻgʻrilik ham keltirib chiqaradi.

Tarjima jarayonidagi qiyinchiliklar: Paronimlarni oʻzbek tiliga tarjima qilishda koʻpincha muqobil soʻz tanlashda ehtiyotkorlik talab etiladi. Chunki baʼzi paronimlar oʻzbek tilida sinonim sifatida ifodalanishi mumkin. Masalan, economic crisis “iqtisodiy inqiroz”, economical car esa “tejamkor avtomobil” deb tarjima qilinadi. Bu yerda “economic” va “economical” soʻzlarining farqini toʻgʻri anglash muhimdir.

Ingliz tilidagi paronimlarning oʻrni tilshunoslik va tarjimashunoslik nuqtayi nazaridan alohida ahamiyat kasb etadi. Paronimlar oʻziga xos murakkab hodisa boʻlib, ularni notoʻgʻri ishlatish nutq mazmunining buzilishiga, mantiqiy izchillikning yoʻqolishiga hamda kommunikativ samaradorlikning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shuning uchun ularning semantik farqlarini to'g'ri anglash nafaqat lingvistik tahlil, balki amaliy nutqiy faoliyat uchun ham zarurdir.

Paronimlarni chuqur o'rganish, ularning qo'llanish qonuniyatlarini aniqlash, ularni bir-biridan ajratib ko'rsatish o'quvchi va tarjimonlar uchun muhim amaliy ahamiyatga ega. Ayniqsa, ingliz va o'zbek tillaridagi paronimlarni qiyosiy tahlil qilish ularni to'g'ri qo'llash imkonini oshiradi, tarjima jarayonida ekvivalent tanlashni osonlashtiradi va nutqiy savodxonlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, paronimlarni o'rganish jarayoni til o'rganuvchilarning semantik sezgirligini oshiradi, kontekstni chuqur tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantiradi va nutqiy xatolarning oldini olishga yordam beradi. Shu jihatdan ingliz tilidagi paronimlarning nazariy va amaliy jihatdan o'rganilishi bugungi tilshunoslikning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, paronimlarning to'g'ri qo'llanilishi nafaqat lingvistik madaniyatni, balki kommunikativ savodxonlikni ham belgilovchi muhim omildir. Shuning uchun ingliz tilidagi paronimlarni izchil tahlil qilish, ularning o'zbek tilidagi muqobillarini aniqlash va qiyosiy o'rganish ilmiy hamda amaliy jihatdan katta foyda keltiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge University Press, 2019.
2. Palmer, F.R. *Semantics: A New Outline*. Cambridge University Press, 1981.
3. Newmark, P. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall, 1988.
4. Раҳматуллаев, Ш. *Ҳозирги замон ўзбек адабий тили*. Тошкент: Ўқитувчи, 2006.
5. Мўминов, Н. *Таржима назарияси асослари*. Тошкент: Фан, 2010.